

עין משפט נר מצוה
 ו מ"י פ"ח מהל' שמיטה ויובל
 ה' ה' ופ"ד הל' כד. ז מ"י
 פ"ח מהל' שמיטה ויובל ה' ו.

מסורת הש"ס

(א) ע"ז טו:

רמב"ם דפוס ישן

ושאמר כ"ף שמלאכתו מיוחדת לעבירה. הם הדברים שאסור להתעסק בהם במלאכות שנעשו להם אלו הכלים בשנה שביעית כגון החרישה והקצירה שכל הכלים העשויין למלאכתן אסור למכור בשביעית, וזה אינו אסור אלא למי שהוא חשוד על השביעית אבל מי שאינו חשוד מותר למכור לו כל מה שיבקש לפי שהוא רוצה להצניעו ולהכינו למוצאי שביעית: ז תיקון דברי זאת המשנה **מוכר לנכרים בארץ יתר מיכן ולישראל בחוצה לארץ** ולא נהיה חוששין שמא ימכור הנכרי לישראל או יקנה ישראל חוצה לארץ וילך לארץ ישראל שהעיקר בדינו אחזקי באיסורא לא מחזקינן: **ח משאיל' לו סאתו**. המדה הנקראת סאה:

הערות ר"ש

19 כ"י. ובד"י: פריך והא יש לומר. 20 כ"י: לומר שקונה לצורך יין והוא מכניס לתוכן שמן. 21 כ"י. ובד"י: של אלו ניכר משל אלו דמאותו. 22 כ"י והמהר"ל לנדא. 23 כ"י: אע"פ שיש לו גורן, דשואל למדוד לכנס לאוצר.

ליקוטים

ז. במשנה. **ואם הביא יותר כו'**. פ"י שהביא קדירות יותר משיעור הנ"ל, מותר למכור כולם. (חי'דושי הג"א)
ואם הביא יותר כו'. התו"ט תמה על הרמב"ם שהשמיט לבבא זו. ונעלם מכת' שהביאה בפ"ד הכ"ד לכוונה אחרת ע"ש. (דש"ש)
ומוכר לנכרים כו'. קאי גם אמתני' שלפני זה, שבכולם מוכר לנכרים כו'. (חי'דושי הג"א)
 בר"ש. ד"ה **יוצר** בירושלמי פריך **והא יב"ל** שמא החליף כו'. וק"ל דכיון דאיכא למימר דבעי ליינן ולשמך תלינן בהו כדלעיל וכדלקמן. (רש"י)

הדברים שאסור להתעסק בהן צלותן המלאכות שנעשו להן אותם כלים בשנה שביעית, כגון החרישה והקצירה, הרי כל כליהן אסור למכור בשביעית. ואין זה אסור אלא לחשוד על השביעית, אבל מי שאינו חשוד מותר למכור לו כל מה שיבקש, לפי שהוא מנציעו עד למוצאי שביעית: ז תיקון דברי המשנה הזאת, **מוכר לגוים בארץ יתר מיכן, ולישראל בחוצה לארץ**. ולא נחשש שמא ימכור הגוי לישראל או יקנה ישראל בחוצה לארץ וילך לארץ ישראל, לפי שהכלל אצלנו אחזקי איסורא לא מחזקינן: **ח משאיל' לו סאתו** לשוחטה. מוכר לו פירות בשעת הזרע ומשאיל לו סאתו

שינויי נוסחאות: 1 ס"א אפילו בשעת (דפוס וילנא). וכ"ה בר"ש ובר"מ.

בירושלמי (סס) פריך ותש"ץ לומר שמא החליף, א"ר יונה ניכרות הן אלו של יין ואלו של שמן. אמר ר' עולא אדרא דאילן חכימא [ואדרא דאילן חכימא]. פירוש. שבוא החליף. לומר שקונה לצורך יין ושמן והוא קונה הכל לצורך יין או הכל לצורך שמן.²⁰ ומשני ניכרות הן. דמשנות של יין משל שמן [ואין נורמן שוה]. ור' עולא משני דאדרא דאילן חכימא. אדרא הוא לשון עור כמו דלרייתא דתיבנא דפרק ד' נדרים (נדרים דף כה). דפירש צערוך שהציאו עורות של צהמות מליאות תבן וסצור הנחש שהן צהמות וצלטן. והכא משל צעלמא הוא, כלומר קרקע של אלו משונה צמחיהו זה מזה.²¹ דמאותו קרקע עשוין כדי יין אין עושין כדי שמן: **ואם הביא יותר**. מכשיעור זה מותר, ולא חיישין דילמא מן המשומר דשביעית [הציאל]: **ומוכר לנכרים בארץ**. אפי' טובא, ולא חיישין דילמא אהו לנכרי לישראל: **ולישראל בחו"ל**. ולא חיישין שמא יוליכס לארץ. [וצירושלמי (סס) אמרינן ולישראל בחו"ל אפילו מן הקנין צלרן].²² משמע שהוא רוצה לומר לע"פ שכונס צו (הרבה מ)יין ושמן שהציא מארץ ישראל: **ח לא ימכור [לו]**. לישראל החשוד: פרה [החורשת]. המלומדת לחוש, משום לפני עור לא תתן מכשול (ויקרא יט): **שיבול' לשוחטה**. דכל היכא דאיכא למיתלי תלינן. ולא דמי לכלים דלעיל שאין אדם מוכר דהתם ליכא למיתלי דפרשין צפ"ק דע"ז (דף טו:): **אפילו בשעת הזרע**. דאיכא למיתלי לאחילה כמו לזריעה. וזהו מודו דית שמאי דלא דמי לפרה דאין דרך לשחוט פרה החורשת: **ומשאיל' לו סאתו**. של מדה. לע"פ שיש²³ לומר דלגורן שואל למדוד לכנס לאוצר, משום דאיכא למיתלי נמי להיתר שאדם עשוי למדוד

פירוש מהר"י בן מלכי צדק

קרו. ז היוצר. בלע"ז פוטיריו, והוא האומן העושה כלי חרש. מוכר ה' בדין. ששימו שם שמן, וט"ו כדין ששימו שם יין. [ובירושלמי פריך] וניחוש דילמא יחליף וימכור אותן של שמן ויאמר של יין הן ותירץ לא חיישין (שני כדות) [שניכרות]¹ הן אותן של יין ואותן של שמן. א"ר עולא אדרא דאילן חכימא. פי' עפר אחר הוא לקנקני השמן ועפר אחר הוא לקנקני היין. פ"א אדרא כמו אדורא, לגוף הקנקן קרי עור. שכן דרכו להביא מן ההבקר. פי' שיעור ה' כדין משמן, ומיין ט"ו. **ואם הביא יותר מזה השיעור מותר**. פי' ולא חיישין דילמא דשביעית. מוכר לגוים בארץ. ואפי' יותר מה' ומט"ו, ולא חיישין דילמא מזבנן לישראל. **ולישראל בחוצה לארץ**. ואפי' יותר מיכן, ואפי' אם היין והשמן מן הארץ. **ח בית שמאי אומרים לא**

ימכור לו פרה חורשת בשביעית. אפילו בסתם, שאין דרך בני אדם לשחוט פרות העומדות לחרישה ותנן (לעיל מ"ו) דבר שמלאכתה מיוחדת לעבודה אסור. ובית הל"ץ מתירין. דדבר שמלאכתה לאיסור ולהיתר הוא, לאיסור החרישה, ולהיתר שהמוכרה בסתם ונמצאת חורשת הוא יכול לומר לשחיטה מכרתה(ו)¹ לך. **ומוכר לו פירות (שביעית)¹ בשעת הזרע**. דדבר שמלאכתו לאיסור ולהיתר הוא, כיצד לאיסור לזריעה, ולהיתר שיכול לומר לאכלה מכרתים לך. (ולשואל) [ומשאיל'¹ לו סאתו]. פי' כלי של מדה שהוא דבר שמלאכתו להיתר ולאיסור, (אסור למכור למכנסו) [לאיסור למדוד להכניסו]² לאוצר, להיתר שיכול לומר לו עשוי אדם למדוד פירותיו להוליכן

1 הגהת הגר"ז. 2 הגהת הגר"ז דפוס וילנא.

פירוש הרא"ש

ז היוצר. אומן שעושה כלי חרש: מוכר. לישראל החשוד על השביעית. וצירושלמי פריך דיש לומר שמא החליף פי' החליף דבריו ומשקר וקונה כל הכלים לצורך יין או לצורך שמן, ומשני דניכר הוא איהו כדי שמן ואיהו כדי יין לפי שהעפר עשוין ממנו כדי יין אינו דומה לעפר עשוין ממנו כדי שמן: **ואם הביא יותר מכן מותר**. ולא חיישין שמא מן המשומר הציא: **ומוכר לגוים בארץ**. ולא חיישין

שמא יחזור הגוי ומכר לישראל החשוד: **ולישראל בחוצה לארץ**. ולא חיישין שמא יוליכס לארץ, וצירושלמי משמע דאפילו אם כונס לתוכן מן היין ושמן שהציא מארץ ישראל דלא החמירו צו חכמים כ"כ: **ח מפני שיבול' לשוחטה**. דכל היכי דאיכא למיתלי תלינן אצל צהנך כלים [לעיל מ"ו] מפרש צפ"ק דע"ז לייכא למיתלי צמיד, וצ"ש סבדי דאין דרך כלל לשחוט פרה העומדת לחרישה: **אפילו בשעת זרע**.